

Ewa Spigarska

Uniwersytet Gdański, Katedra Rachunkowości

Ujęcie i wycena umowy ubezpieczeniowej w perspektywie MSSF 17

1. Wstęp

W maju 2019 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości opublikowała nowy Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Ubezpieczeniowej Nr 17 „Umowy ubezpieczeniowe”. Standard ten ma zastąpić od 1 stycznia 2022 roku dotychczas obowiązujące regulacje zawarte w Międzynarodowym Standardzie Sprawozdawczości Finansowej Nr 4 „Umowy ubezpieczeniowe”. Aktualnie obowiązujący standard ma charakter przejściowy i stanowił pierwszy etap w zakresie ujęcia i wyceny umów ubezpieczenia. Według obowiązujących regulacji zakłady ubezpieczeń mają dużą dowolność w podejściu do wyceny umów ubezpieczenia. Skutkiem tego jest, że różnie poszczególne firmy ubezpieczeniowe ujmują przychody wynikające z zawartych kontraktów ubezpieczeniowych. W konsekwencji tego użytkownicy sprawozdań finansowych zakładów ubezpieczeń, w tym przede wszystkim inwestorzy, mają problem z właściwą oceny sytuacji finansowej danych zakładów ubezpieczeń. W celu uniknięcia wymienionych problemów opracowano, po wielu latach dyskusji, MSSF 17. Rozwiązania ujęte w MSSF 17 będą miały zastosowania do umów ubezpieczenia, umów reasekuracyjnych oraz umów inwestycyjnych z uznaniowymi udziałami w zyskach, które zawierają element ubezpieczenia.

Głównym celem artykułu jest przedstawienie jakie istotne zmiany wprowadza MSSF 17 w stosunku do wymogów obowiązujących w ramach MSSF 4. Zostały przedstawione zmiany w zakresie wyceny umów ubezpieczeniowych i wpływu tego na sprawozdawczość zakładów ubezpieczeń. Natomiast celem pobocznym jest wskazanie różnych ujęć umowy ubezpieczenia, zarówno na potrzeby ujęcia prawnego, jak i bilansowego.

Do zrealizowania poniższego opracowania zastosowano szeroką analizę aktów prawnych regulujących pojęcie umowy ubezpieczenia, analizę literatury specjalistycznej, a także techniki analizy porównywalności. Dodatkowym źródłem pozyskiwanych informacji były sprawozdania finansowe zakładów ubezpieczeń sporządzających swoje

raporty rocznie zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej.

2. Ujęcie prawne umowy ubezpieczenia

Pojęcie umowy ubezpieczenia ma charakter interdyscyplinarny. Zgodnie z podejściem kodeksowym jest to umowa na podstawie której zakład ubezpieczeń zobowiązuje się, w zakresie swojej działalności, spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, zaś ubezpieczony zobowiązany jest zapłacić składkę ubezpieczeniową. Umowa ubezpieczenia jest nieważna, w sytuacji, gdy zajście przewidzianego w umowie wypadku nie jest możliwe (por. art. 805 i 806 KC).

Umowa ubezpieczenia jest umową odpłatną, konsensualną, dwustronnie zobowiązującą oraz losową, w której zarówno istnienie, jak i wysokość świadczenia zależą od niepewnych okoliczności. Kowalewski (2002, s. 42) wymienia dziesięć podstawowych cech, jakimi charakteryzuje się umowa ubezpieczenia, co przedstawiono na schemacie nr 1.

Schemat nr 1

Cechy umowy ubezpieczenia

Źródło: opracowano na podstawie E. Kowalewski (2002, s. 42).

Umowę ubezpieczenia wyróżniają cztery podstawowe cechy takie, jak (M. Romanowski, 2013, s. 4-5):

- 1) niepewność co do wystąpienia określonego zdarzenia,
- 2) wola zabezpieczenia się osoby zagrożonej przed skutkami zdarzenia,
- 3) gotowość osoby zagrożonej do poniesienia kosztów redukcji negatywnych przeżyć związanych z niepewnością oczekiwanego lub nieoczekiwanego zdarzenia,
- 4) gotowość do udzielenia ochrony osobie zagrożonej w zamian za wynagrodzenie.

Z kolei Ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej nie definiuje wprost umowy ubezpieczeniowej. Określa jedynie warunki, jakie musi ona spełniać, aby była ważna. Ustawa stanowi, że warunkiem udzielenia ochrony ubezpieczeniowej jest zawarcie umowy, która ma charakter dobrowolny (z wyjątkiem sytuacji dotyczących ubezpieczeń obowiązkowych). Umowa powinna być jednoznaczna oraz zrozumiała.

Dodatkowo ustawa reguluje zawarcie umowy ubezpieczenia w zakresie ubezpieczeń na cudzy rachunek uregulowaną w art. 808 KC., ze szczególnym zwróceniem uwagi na ubezpieczenia grupowe. Według Krajewskiego (2017, s. 147) umowa na cudzy rachunek stanowi umowę, na mocy której ubezpieczający ubezpiecza cudzy interes majątkowy lub niemajątkowy. W umowie tej ubezpieczonym jest osoba, której interes jest przedmiotem ubezpieczenia. Natomiast jako umowę ubezpieczenia grupowego należy traktować umowę na cudzy rachunek, w której występuje wiele osób ubezpieczonych na podstawie jednej umowy.

Umowa ubezpieczeniowa została również zdefiniowana w poszczególnych krajach europejskich. Przykładowo, w prawie niemieckim (§ 1 VVG – *Versicherungsvertragsgesetz* za M. Fras 2015, s. 52) „przez zawarcie umowy ubezpieczenia, ubezpieczyciel zobowiązuje się do pokrycia określonego ryzyka ubezpieczającego lub osoby trzeciej poprzez spełnienie świadczenia pieniężnego w przypadku zajścia wypadku ubezpieczeniowego. Ubezpieczający jest zobowiązany do zapłaty umówionej składki ubezpieczeniowej”. Z kolei przepisy włoskie definiują umowę ubezpieczeniową jako umowę „na mocy której ubezpieczyciel, w zamian za zapłatę składki, zobowiązuje się do pokrycia szkody w uzgodnionych granicach w przypadku wystąpienia wypadku ubezpieczeniowego, wypłacić określoną sumę pieniężną lub

wypłacać rentę w przypadku zdarzeń związanych z życiem ludzkim” (art. 1882 wł. CC – Codice Civile za Fras 2015, s. 52). Natomiast prawo belgijskie stanowi, że „umowa ubezpieczeniowa to umowa, na mocy której, w zamian za zapłatę składki stałej lub zmiennej, jedna strona, ubezpieczyciel, zobowiązuje się względem drugiej strony, ubezpieczającego, do spełnienia świadczenia określonego w umowie w przypadku wystąpienia zdarzenia niepewnego, w którego uniknięciu ubezpieczony lub beneficjent miał interes”(art. 1 lit. A belg. LCA - Loi sur le contrat d'assurance, za Fras 2015, s. 52). Jak podaje M. Fras (2015, s. 52-53) „treścią umowy ubezpieczenia jest obowiązek osoby pobierającej składkę (ubezpieczyciela) do spełnienia określonego świadczenia w razie wystąpienia zdarzenia losowego objętego ubezpieczeniem. Podmiot zawierający umowę określany jest jako ubezpieczający, natomiast uprawnionym do otrzymania świadczenia jest podmiot określany jako ubezpieczony, uposażony lub beneficjent. Dopuszczalna jest również sytuacja, w której ubezpieczający występuje w podwójnej roli – jest zarówno stroną samej umowy (ubezpieczającym), jak i podmiotem uprawnionym do uzyskania świadczenia od ubezpieczyciela”.

3. Ujęcie umowy ubezpieczenia w prawie bilansowym

Inaczej umowę ubezpieczenia regulują przepisy bilansowe, według których główny nacisk kładzie się na ryzyko ubezpieczeniowe. Definicje te są zawarte w międzynarodowych i krajowych standardach rachunkowości.

W Wielkiej Brytanii i Irlandii obowiązuje specjalny standard rachunkowości dedykowany umowie ubezpieczenia (FRS 103 *Insurance Contracts. Consolidated accounting and reporting requirements for entities in the UK and Republic of Ireland issuing insurance contracts*). FRS 103 ma bezpośredni wpływ na politykę rachunkowości zakładów ubezpieczeń (por. par. 2.1-2.11), przede wszystkim w zakresie ujmowania i wyceny umów ubezpieczenia. Jako umowę ubezpieczenia traktuje on umowę, na mocy której jedna ze stron (zakład ubezpieczeń) przyjmuje znaczne ryzyko ubezpieczeniowe od drugiej strony (ubezpieczonego), wyrażając zgodę na odszkodowanie dla ubezpieczonego, jeżeli określone niepewne przyszłe zdarzenie ubezpieczeniowe wpłynie niekorzystnie na podmiot korzystający z ochrony ubezpieczeniowej.

Pojęcie umowy ubezpieczeniowej nie zostało bezpośrednio zdefiniowane przez amerykańskie ogólnie przyjęte zasady rachunkowości. W standardzie SFAS 113 (par. 1)

„Rachunkowość i sprawozdawczość reasekuracji umów krótkoterminowych i długoterminowych” podano tylko następującą definicję ubezpieczenia „Ubezpieczenie zapewnia odszkodowanie z powodu strat lub zobowiązań wynikających z określonych zdarzeń i okoliczności, które mogą wystąpić lub zostać wykryte w określonym czasie. W zamian za opłatę wniesioną przez ubezpieczonego (składkę ubezpieczeniową), zakład ubezpieczeń zobowiązuje się do wypłaty ubezpieczonemu, jeśli lub zostaną wykryte określone zdarzenia.”

Natomiast według MSSF 4 umowa ubezpieczeniowa jest umową, w myśl której jedna ze stron (zakład ubezpieczeń) przyjmuje znaczne ryzyko ubezpieczeniowe od drugiej strony (ubezpieczonego) poprzez zgodę na zrekompensowanie ubezpieczonemu strat poniesionych przez ubezpieczonego w wyniku zaistnienia niepewnego przyszłego zdarzenia (zdarzenia objętego ubezpieczeniem). Ryzyko przyjęte musi być znaczące tj. gdy jego realizowanie może potencjalnie spowodować istotny wzrost wartości świadczenia wypłaconego przez zakład ubezpieczeń, również wtedy, gdy prawdopodobieństwo zajścia jest bardzo niewielkie, istotność powinna być określana osobno dla każdej umowy, a nie dla całego portfela umów. Ryzyko objęte umową to ryzyko ubezpieczeniowe, a nie np. finansowe obejmujące np. ryzyko zmiany stopy procentowej, walutowe. Nie stanowi ryzyka ubezpieczeniowego także ryzyko przedterminowego wypowiedzenia umowy ubezpieczenia, bo wypłata świadczenia nie jest spowodowana wystąpieniem niepewnego zdarzenia objętego umową. Ocena, czy dana umowa przenosi znaczne ryzyko ubezpieczeniowe wymaga analizy przepływów pieniężnych związanych z danym produktem w różnych scenariuszach oraz oszacowania prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Ocena ta zawiera element subiektywnego osądu, mającego istotny wpływ na stosowane zasady rachunkowości.

W tabeli nr 1 podano przykłady umów ubezpieczeniowych (pod warunkiem, że przenoszą one znaczne ryzyko ubezpieczeniowe) oraz przykłady umów nie spełniających wymogów MSSF 4.

Tabela nr 1

Przykłady umów stanowiących i nie będących umowami ubezpieczeniowymi

Umowy ubezpieczeniowe	Umowy nie zaliczane do umów ubezpieczeniowych
Ubezpieczenie od kradzieży lub uszkodzenia mienia	Umowy inwestycyjne, które posiadają formę prawną umowy ubezpieczeniowej, lecz nie nakładają na zakład ubezpieczeń znacznego ryzyka ubezpieczeniowego

Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za produkt, odpowiedzialności zawodowej, cywilnej lub kosztów prawnych	Umowy, które posiadają prawną formę umowy ubezpieczeniowej, lecz przenoszą praktycznie całe ryzyko z powrotem na ubezpieczonego
Ubezpieczenie na życie oraz wcześniej opłacone koszty pogrzebu	Samoubezpieczenie (zachowanie ryzyka)
Renty dożywotnie i emerytury	Umowy hazardowe, które wymagają płatności, jeżeli zaistnieje określone niepewne przyszłe zdarzenie, natomiast nie uzależniają one płatności od warunku wstępnego, stanowiącego, że zdarzenie to przyniosło szkodę ubezpieczonemu
Ubezpieczenie opieki medycznej oraz od inwalidztwa	Instrumenty pochodne, które nakładają na jedną ze stron ryzyko finansowe, lecz nie ryzyko ubezpieczeniowe
Listy gwarancyjne, ubezpieczenie od sprzeniewierzenia, gwarancje wykonania, gwarancje przetargowe	Gwarancje związane z kredytem
Ubezpieczenie kredytu przewidujące dokonanie określonych płatności w przypadającym terminie, zgodnie z pierwotnymi lub zmienionymi warunkami instrumentu dłużnego.	Pogodowe instrumenty pochodne, które wymagają płatności w oparciu o czynnik klimatyczny, geologiczny lub inną zmienną fizyczną, która nie jest specyficzna dla strony umowy
Gwarancje na produkt	Obligacje katastroficzne w ramach których przewiduje się zmniejszone spłaty kapitału lub odsetek albo obu tych pozycji na podstawie czynników klimatycznych, geologicznych lub innej zmiennej fizycznej.
Ubezpieczenie od strat finansowych z tytułu wad umowy	
Ubezpieczenie podróży	
Obligacje katastroficzne, które przewidują zmniejszone spłaty kapitału lub odsetek albo obu tych pozycji, jeżeli dane zdarzenie powoduje straty u emitenta	
Ubezpieczeniowe transakcje typu swap i inne umowy, które wymagają płatności związanej ze zmianami warunków klimatycznych, geologicznych, bądź innych zmiennych fizycznych, które są specyficzne dla strony umowy	
Umowy reasekuracyjne	

Źródło: Spigarska (2017, s. 413-414).

Zakłady ubezpieczeń stosujące Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej zobowiązane są dokonać rozróżnienia zawieranych przez siebie umów na ubezpieczeniowe i inwestycyjne. Nie ma to miejsca w przypadku wykorzystywania ustawy o rachunkowości, gdyż wówczas wszystkie umowy oferowane przez zakłady ubezpieczeń klasyfikuje się jako ubezpieczeniowe.

W świetle MSSF 4 nie zalicza się do umów ubezpieczeniowych umów przenoszących ryzyko finansowe. MSSF 4 ryzyko finansowe definiuje jako „ryzyko możliwej przyszłej zmiany jednej lub więcej stóp procentowych, ceny instrumentu

finansowego, ceny towarów, kursu wymiany walut, indeksu cen lub stawek, oceny zdolności kredytowej lub indeksu kredytowego bądź też innej zmiennej, pod warunkiem że zmienna o charakterze niefinansowym nie jest specyficzna dla strony umowy.”

Przykładowo w Polsce swoje sprawozdania zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej sporządza Grupa PZU. Spółki Grupy PZU prowadzące działalność ubezpieczeniową stosują wytyczne zawarte w MSSF 4, dotyczące klasyfikacji swoich produktów jako umowy ubezpieczeniowe podlegające MSSF 4 bądź kontrakty inwestycyjne.

Według PZU umowa spełnia definicję umowy ubezpieczeniowej jedynie wtedy, gdy zdarzenie objęte ubezpieczeniem może spowodować konieczność wypłacenia przez ubezpieczyciela znacznych świadczeń dodatkowych w każdym scenariuszu, wyłączając scenariusze, którym brakuje treści ekonomicznej (tzn. nie wywierają dostrzegalnego wpływu na ekonomikę transakcji), a więc gdy umowa przenosi znaczące ryzyko ubezpieczeniowe. Ocena, czy dana umowa przenosi znaczące ryzyko ubezpieczeniowe wymaga analizy przepływów pieniężnych związanych z danym produktem w różnych scenariuszach oraz oszacowania prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Ocena ta zawiera element subiektywnego osądu, mającego istotny wpływ na stosowane zasady rachunkowości.

W tym celu Grupa PZU przyjęła założenie, że ma do czynienia z istotnym ryzykiem ubezpieczeniowym wtedy, gdy wystąpienie zdarzenia objętego ubezpieczeniem pociąga za sobą wypłatę świadczenia co najmniej o 10% wyższego od świadczenia, jakie byłoby wypłacone w przypadku gdyby zdarzenie nie wystąpiło. Na podstawie tego kryterium zawierane kontrakty ujmowane są albo zgodnie z MSSF 4 albo zgodnie z MSSF 9 „Instrumenty finansowe”.

Do umów spełniających kryteria umowy ubezpieczeniowej zaliczono wszystkie umowy ubezpieczeń majątkowych i osobowych. Inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku ubezpieczeń na życie. Umowy zawierające uznaniowy udział w zyskach, który może być określany jednostronnie przez zakład ubezpieczeń są rozpoznawane zgodnie z MSSF 4. Grupa PZU stwierdziła, że posiada produkty, które nie transferują istotnego ryzyka ubezpieczeniowego. Umowy takie ujmuje w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jako kontrakty inwestycyjne, wyceniane według MSSF 9. Przykłady takich umów wraz z zasadami wyceny ujęto w tabeli nr 2.

Tabela nr 2

Przykłady umów stanowiących kontrakty inwestycyjne w Grupie PZU

Rodzaj kontraktu	Zasada wyceny
Niektóre produkty z funduszem kapitałowym – unit-linked	Zamortyzowany koszt lub wartość godziwa
Indywidualne ubezpieczenie na życie i dożycie Pewny Zysk	Zamortyzowany koszt
Indywidualne ubezpieczenie na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym PZU IKZE oraz Program Inwestycyjny Prestige	Wartość godziwa

Źródło: opracowano na podstawie Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej PZU za 2019 r.

Zarazem Grupa PZU nie posiada w swoim portfelu umów ubezpieczenia na życie, charakteryzujących się tym, że następuje równoczesny transfer ryzyka ubezpieczeniowego i finansowego, co wymagałoby wydzielenia części ubezpieczeniowej i inwestycyjnej (ang. *unbundling*).

4. Wycena umowy ubezpieczenia według MSSF 17

W celu ujednolicenia zasad wyceny i ujmowania umów ubezpieczeniowych Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości opracowała MSSF 17, mający zastąpić aktualnie obowiązujący MSSF 4. MSSF 17 ma wejść w życie 1 stycznia 2022 roku. W konsekwencji tego zakłady ubezpieczeń mają możliwość odroczenia wdrożenia MSSF 9 do momentu wejścia w życie MSSF 17.

Komisja Unii Europejskiej zezwoliła także konglomeratom finansowym na odroczenie zastosowania MSSF 9 przez ubezpieczeniowe jednostki konglomeratów pod warunkiem, że żadne instrumenty finansowe nie są przenoszone między ubezpieczeniowymi a bankowymi jednostkami konglomeratów, w sprawozdaniu zawarto informację o zakładach ubezpieczeń, które nadal stosują MSR 39, a ujawnienia informacji wymagane zgodnie z MSSF 7 MSSF 7 „Instrumenty finansowe – ujawnianie informacji” przedstawia się odrębnie dla jednostek ubezpieczeniowych stosujących MSR 39 oraz pozostałych jednostek stosujących MSSF 9.

Głównym celem stworzonych regulacji jest zapewnienie większej przejrzystości i porównywalności sprawozdań finansowych firm ubezpieczeniowych.

Zgodnie z MSSF 17 jednostki muszą wydzielać portfele umów ubezpieczeniowych charakteryzujących się podobnymi czynnikami ryzyka i osobno zarządzać takimi grupami umów. Oznacza to, że implementacja MSSF 17 będzie wymagała przeprowadzenia ponownej klasyfikacji produktów ubezpieczeniowych, wyróżniając: umowy ubezpieczenia, kontrakty inwestycyjne, umowy ubezpieczenia z udziałem w zyskach, kontrakty inwestycyjne z udziałem w zyskach.

Według MSSF 17 każdy portfel umów ubezpieczeniowych dzieli się co najmniej na trzy grupy:

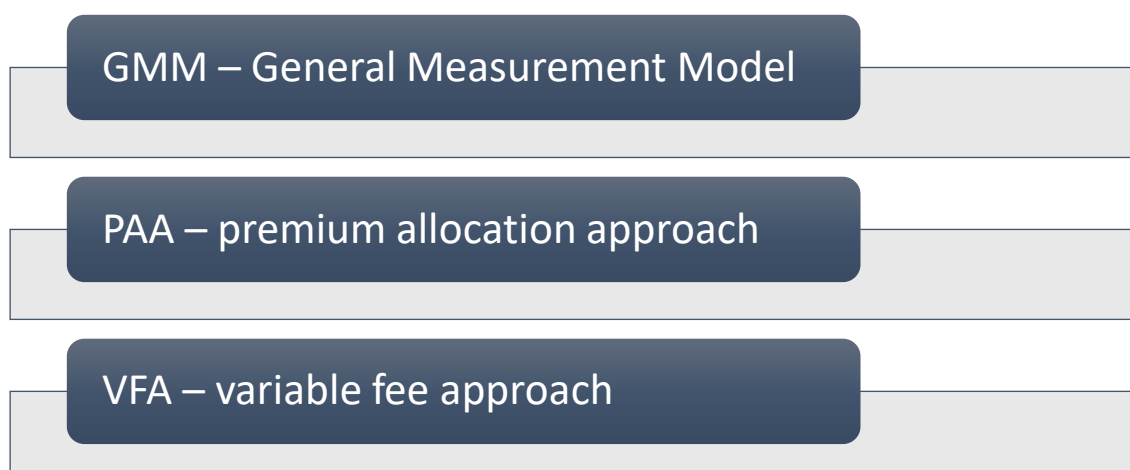
- 1) grupa umów określonych jako umowy stratne przy początkowym ujęciu, jeżeli taka występuje;
- 2) grupa umów, w przypadku których przy początkowym ujęciu nie występuje znaczne prawdopodobieństwo, że taka umowa stanie się umową stratną, jeżeli taka występuje;
- 3) grupa pozostałych umów w portfelu, jeżeli taka występuje.

Wyniki związane z działalnością ubezpieczeniową i inwestycyjną zostaną całkowicie rozdzielone i będą prezentowane osobno.

Wycena umów ubezpieczeniowych zgodnie z MSSF 17 przewiduje 3 modele wyceny, co ujęto na schemacie nr 2.

Schemat nr 2

Modele wyceny umowy ubezpieczeniowej według MSSF 17

Źródło: Opracowano na podstawie Piętań P., Pasternak-Winiarski A. (2017), Adam Pasternak-Winiarski A., Wiśniewski J. (2019).

General measurement model (GMM) stanowi podstawowy model wyceny kontraktu ubezpieczeniowego. W modelu tym łączną wartość zobowiązania ubezpieczeniowego stanowi suma:

- 1) zdyskontowanej wartości najlepszego oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych – oczekiwanych (ważonych prawdopodobieństwem) przepływów pieniężnych ze składek, roszczeń, świadczeń, wydatków i kosztów akwizycji,
- 2) korekty z tytułu ryzyka (ang. *risk adjustment* – RA) – indywidualnego oszacowania niepewności związanej z ilością oraz czasem przyszłych przepływów pieniężnych oraz o marży dla usług umownych (ang. *contractual service margin* – CSM) – reprezentującej oszacowanie przyszłych zysków rozpoznawanych w czasie trwania polisy. CSM nie może być wartością ujemną – wszelkie straty z kontraktu rozpoznaje się natychmiast w rachunku zysków i strat.

Z kolei model *premium allocation approach* (PAA) stanowi model uproszczony. Można go wykorzystać do umów ubezpieczeniowych o okresie ochrony nieprzekraczającym 1 roku lub gdy jego zastosowanie nie prowadzi do istotnych różnic w stosunku do modelu GMM. W tym modelu wycena zobowiązania z tytułu pozostałej ochrony ubezpieczeniowej (ang. *liability for remaining coverage*) jest analogiczna do mechanizmu rezerwy składki, bez oddzielnej prezentacji RA i CSM, natomiast wycenę zobowiązania z tytułu poniesionych szkód (ang. *liability for incurred claims*) przeprowadza się za pomocą modelu GMM (bez kalkulacji CSM).

Model *variable fee approach* (VFA) stosowany dla kontraktów ubezpieczeniowych z bezpośrednim udziałem w zysku. Wartość zobowiązania liczona jest tak samo, jak w modelu GMM, natomiast wartość CSM jest dodatkowo wrażliwa na zmiany założeń ekonomicznych.¹

MSSF 17 zakłada odrębne ujmowanie kontraktów reasekuracyjnych od reasekurowanych kontraktów ubezpieczeniowych. Cedent wycenia kontrakty reasekuracyjne za pomocą zmodyfikowanej metody GMM lub (o ile to możliwe) – metodą PAA.

---

¹ Więcej na temat wyceny patrz: Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej PZU za 2019 r., Piętań P., Pasternak-Winiarski A. (2017), Adam Pasternak-Winiarski A., Wiśniewski J. (2019), MSSF 17.

Modyfikacje metody GMM wynikają przede wszystkim z faktu, iż kontrakty reasekuracyjne są zazwyczaj aktywem, a nie zobowiązaniem, a cedent raczej płaci wynagrodzenie reasekuratorowi niż czerpie zyski z kontraktu.

Modyfikacje mają także zredukować rozbieżności wynikające z odrębnego ujmowania kontraktu reasekuracyjnego od reasekurowanych kontraktów ubezpieczeniowych.

W przypadku kontraktów reasekuracyjnych zarówno zysk, jak i stratę skalkulowaną na moment rozpoznania kontraktu ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i rozlicza przez okres ochrony reasekuracyjnej. Założenia do wyceny kontraktu reasekuracyjnego powinny być spójne z używanymi do wyceny reasekurowanych kontraktów ubezpieczeniowych. Dodatkowo wycena powinna uwzględniać ryzyko niewywiązania się reasekuratora ze swoich zobowiązań.

MSSF 17 wprowadza szereg istotnych zmian w stosunku do dotychczasowych wymogów MSSF 4. W zakresie polityki rachunkowości zmiany te dotyczą przede wszystkim: poziomów agregacji, na jakim wykonywane są obliczenia, metody wyceny zobowiązań ubezpieczeniowych, rozpoznawania zysku lub straty w czasie, ujmowania reasekuracji, wydzielania komponentu inwestycyjnego, sposobu prezentacji poszczególnych pozycji bilansu oraz rachunku zysków i strat jednostek sprawozdawczych oraz wymaganych ujawnień.

5. Wnioski

Na podstawie przeprowadzonych badań, stwierdzono, że ujęcie umowy ubezpieczeniowej na potrzeby prawa bilansowego, jest specyficznym jej ujęciem, odbiegającym od obowiązujących definicji kodeksowych. Zarazem niezwykle istotnym jest, że jest to umowa nazwa, według Kodeksu Cywilnego zwana umową ubezpieczenia, zaś na potrzeby prawa bilansowego – według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej – nazwano ją umową ubezpieczeniową, co stanowi nieścisłość językową.

Wprowadzenie nowego standardu MSSF 17 będzie wymagało zmiany polityki rachunkowości zakładów ubezpieczeń stosujących Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej w celu zachowania porównywalności sprawozdań finansowych zarówno w aspekcie krajowym, jak i międzynarodowym. Spowoduje on zmianę metodologii wyceny umów ubezpieczeniowych, co wpłynie na wynik finansowy

osiągany przez zakłady ubezpieczeń i na wartość użytkową sporządzanych przez nich sprawozdań finansowych. Będzie to wymagało stworzenia nowych kryteriów oceny opłacalności ich działalności. Natomiast ocena ich rzeczywistego wpływu będzie stanowiła przedmiot dalszych badań.

Bibliografia

Financial Reporting Standard 103, 2018, *Insurance Contracts Consolidated accounting and reporting requirements for entities in the UK and Republic of Ireland issuing insurance contracts*, The Financial Reporting Council, [https://www.frc.org.uk/getattachment/c7ecec8e-259b-4d22-a6fb-45cb5cb4c916/FRS-103-Insurance-Contracts-\(March-2018\).pdf](https://www.frc.org.uk/getattachment/c7ecec8e-259b-4d22-a6fb-45cb5cb4c916/FRS-103-Insurance-Contracts-(March-2018).pdf), (data dostępu 03.02.2020).

Fras M. (2015), *Umowa ubezpieczenia grupowego. Aspekty prawne*, Wolters Kluwer SA, Warszawa.

International Financial Reporting Standard 17 *Insurance Contracts*, <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-17-insurance-contracts/>, (data dostępu 02.03.2020).

Kowalewski E. (2020), *Umowa ubezpieczenia*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Toruń.

Krajewski M. (2017), (w:) *Ustawa o działalności ubezpieczeniowej. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa.

Międzynarodowy Standard Rachunkowości 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*, Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (Tekst mający znaczenie dla EOG), Dz.U. 2008, L 320 z zm.

Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 4 *Umowy ubezpieczeniowe* Dz. U. UE 2008, L 320 z zm.

Piętak P. Adam Pasternak-Winiarski A. (2017), *Przykład wyceny zobowiązań ubezpieczeniowych w MSSF 17*,

<https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/risk/articles/przyklad-wyceny-zobowiazan-ubezpieczeniowych-mssf17.html> (data dostępu 20.12.2019).

Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/2067 z dnia 22 listopada 2016 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 9 *Instrumenty Finansowe*, Dz. Urz. UE 2016, L. 323 z zm.

Rozporządzenie Komisji (WE) NR 1165/2009 z dnia 27 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do

Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 4 „Umowy ubezpieczeniowe” i MSSF 7 „Instrumenty finansowe – ujawnianie informacji”, Dz. Urz. UE 2009, L z zm.

SFAS 113 Rachunkowość i sprawozdawczość krótko- i długoterminowej działalności reasekuracyjnej (*Accounting and Reporting for Reinsurance of Short-Duration and Long-Duration Contracts*).

Spigarska E. (2017) *Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 4 „Umowy ubezpieczeniowe” (MSSF4)* (w:) *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej w teorii i w praktyce*, red. J. Gierusz, M. Gierusz, ODDK, Gdańsk.

Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej PZU za 2019 r. <https://www.pzu.pl/relacje-inwestorskie/raporty> (data dostępu 23.03.2020).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, DZ.U. z 2014 r. poz. 121 z późn.zm.

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, Dz. U. z 2015 poz. 1844 z późn. zm.

Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz. U. z 2013 r. poz. 330 z późn. zm.

Wiśniewski J., Adam Pasternak-Winiarski A., *PAA - kusząca alternatywa*, <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/risk/articles/paa-kuszaca-alternatywa-mssf17.html> (data dostępu 15.02.2020).